

KARKKARI
JUHANA LUMME

Tajunta Media
Helsinki

Toimittajan esipuhe

Käsissäsi oleva teos on tuntemattomaksi jääneen naisen henkilön käsialaa. Se on muistelu hänen ajautumisestaan laittomien nautintoaineiden käyttäjäksi. Kirjoittaja kertoo omin sanoin, kuinka hän teini-iän kynnyksellä tutustui karamelleihin ja eteni siitä limonadin, suklaan, jäätelön ja kahvin kautta tupakkaan joutuen lopulta kasvotusten nautintoaineista vahvimman, kuningasalkoholin, kanssa.

Erona ja ansiona muihin vastaaviin teoksiin voidaan pitää kirjoittajan loppuun asti säilyvää analyttisyyttä niin itseään kuin käyttämäänsä nautintoaineita kohtaan. Hän on hankkinut nautintoaineista objektiivista tietoa, jota hän jakaa lukijoille omakohtaisten kokemustensa lomassa. Lopputuloksena on harvinaislaatuinen kurkistus nauttijan elämään ja mielenmaisemaan.

Alkuperäinen käsikirjoitus on osittain tuhoutunut, minkä tähden tekstissä on paikoitellen aukkoja. Näissä kohden toimittaja on maininnut, että käsikirjoituksesta puuttuu osa. Tekstin jako kappaleisiin ja niiden nimeäminen on toimittajan tekemää. Samoin alaviitteet ovat toimittajan lisäämiä. Teoksessa esiintyvät valokuvat ovat poliisin takavarikoista.

Juhana Lumme
Teoksen toimittaja

Lapsuuden paratiisi

Lapset elävät tietämättään paratiisissa. Minä ainakin elin, näin jälkikäteen ajatellen. Tietenkään en sitä itse tuolloin tajunnut vaan pidin lapsuudenkotini onnellista ilmapiiriä jonkinlaisena perustilana, joka kuuluu elämään automaattisesti. Mieleepi ei koskaan juolahtanut, että vanhempani olisivat olleet olemassa ennen minua. He vain kuuluivat kotiin, aivan kuten halinalleni, jota pussailin ja rutistelin, tai lastenhuoneeni värikkäät, kuvioidut verhot, joita jaksoin sängyläni maaten tuijotella tunnista toiseen koskaan niihin kyllästymättä – puhumattakaan olohuoneen pehmeistä, nukkaisista sohvista, joihin kiipesin katselemaan piirrettyjä. Kaikki nämä olivat alusta asti paikoillaan vain minua varten, turvallisina ja muuttumattomina, huokuen lämpöä ja hyvää oloa.

Äiti teki aina ruuan itse. Joimme aamuisin vastapuristettuja mehua, ja joka aterialla oli tuoreita raasteita ja salaatteja, joista pidin niin paljon, että muiden syötyä kaadoin ne yhteen kippoon ja rouskutin yksin loppuun. Jälkiruoaksi oli aina marjoja ja hedelmiä, ja olohuoneen pöydällä lepäsi alati suuri, raskas posliinikippo täynnä rusinoita ja pähkinöitä, joita kävin halutessani napostelemassa. Kaikki oli luomua, sillä äiti kasvatti ruokamme omassa puutarhassamme, jossa leikin ystäväieni kanssa syöden säännöllisesti mahani kipeäksi mansikoita ja karviaismarjoja.

En tiennyt huonommasta, joten luulin, ettei sellaista olekaan. Ehkä siksi minun oli niin vaikea uskoa koulussamme puhumassa käyneitä entisiä nauttijoita, jotka sormeaan heristellen saarnasivat nautintoaineiden vaaroista. Tiedän, että sellaiset saarnat saavat oppilaat vain pitkästyneeseen, joten en aio itse siihen ryhtyä.

Aion sen sijaan kirjoittaa, sillä muistan, kuinka nuorempana uppouduin kirjojen maailmaan. Niitä lukiessani koin ensimmäiset ihastumiseni ja vierailin kaukaisissa maissa, joiden ihmeet ovat säilyneet kirkkaina mielessäni aina tähän päivään asti.

En ole kaksinen kirjailija mutta ainakin lupaan kertoa sinulle totuuden kokemuksistani, mitään lisäämättä tai poistamatta. Ehkä silloin, tätä lukiessasi, pystyt käsittämään jotain siitä maailmasta, johon putosin lapsuuteni paratiisista. Paratiisista, joka olisi voinut jatkua koko elämäni ajan mutta on nyt vain joukko haalistuneita muistoja, jotka mahtuvat kirjoitettuina yhdelle sivulle.

Karamelli

Murrosikäni alkoi tavallista aiemmin, ja äkisti luokkakaverini tuntuivat liian lapsellisilta, jotta olisin halunnut viettää aikaa heidän kanssaan. Katselin välitunnilla koulun vanhimpia, kuudesluokkalaisia tyttöjä, ja ihailin heidän ihonmyötäistä pukeutumistaan, meikattuja kasvojaan ja aikuiselta vaikuttavaa käytöstään. He eivät enää leikkineet hippaa tai hyppineet ruutua vaan poseerasivat keimailevissa asennoissa ottaen valokuvia toisistaan. Halusin tulla samanlaiseksi kuin he.

Tarkkailin heitä etäältä ja kotiin päästyäni lainasin äidin meikkejä. Vietin tuntikausia peilin ääressä opetellen meikkaamaan kuten he. Luovuin lapsellisista vaatteistani ja leikkasin housujeni lahkeita tehden niistä shortseja, joita pidin pelkkien trikoiden päällä, kuten hekin tekivät. Matkin heidän poseeraamistaan ja opettelin ottamaan samanlaisia asentoja kuten he.

Keksin pian keinon päästä heidän piiriinsä. Ryhmäkuviissa poseerattessaan heidän ongelmansa oli, että yhden piti aina jäädä pois joukosta valokuvaa ottamaan. Tarjouduin heille kuvaajaksi ja näin pääsin seuraamaan heitä lähempää ottaen kaikesta opikseni. He totuivat läsnäolooni, ja pikku hiljaa siirryin kameran takaa myös sen eteen. Varmistaakseni paikkani heidän rinnallaan hommasin erään nuoremman tytön toimimaan meille uutena valokuvaajana. Kun en enää ollut joukon nuorin, kuudesluokkalaiset hyväksyivät minut lähes tasa-arvoisena joukkoonsa, ja aloin viettää heidän kanssaan aikaa myös koulun ulkopuolella.

Kerran erään kuudesluokkalaisen vanhemmat olivat matkoilla, ja hän järjesti kotonaan tyttöjen pyjamabileet. Valehtelin vanhemmilleni meneväni luokkakaverini luo yöksi, ja bailasimme tyttöjen kesken pyjamoissamme myöhään yöhön kuunnellen musiikkia, leikkien tyynysotaa, meikaten toisiamme ja juoruten lähestyvän yläasteen pojista.

Join pillillä tomaattimehua, kun illan emäntä – tyttö, jonka luona olimme – kiersi yksitellen jokaisen kohdalle kädessään pieni pussi, josta kaikki ottivat jotain suuhunsa. Ymmärsin heti, että pussissa oli karkkia – sen verran pähäni oli tarttunut koulussa vierailleiden entisten nauttijoiden puheista.

Karkki, karamelli, makeinen, namu, nami... Rakkaalla lapsella on monta nimeä. Karkit ovat sokeripohjaisia nautintoaineita, joita syödään niiden luonnottoman makeuden tähden. Karkit ovat maailman eniten käytettyjä laittomia aineita ja yleensä ensimmäisiä, joita nuorelle tulee vastaan. Karkit aiheuttavat voimakasta riippuvuutta, ja karkkiteorian mukaan ne johdattelevat käyttäjänsä kovempiin aineisiin, mikä jo ajatuksena herätti minussa pelkoa niitä kohtaan.

Muut tytöt käyttäytyivät kuitenkin täysin luonnollisesti, aivan kuin he olisivat popsineet vain pähkinöitä. En halunnut erottua joukosta, joten pussin tullessa kohdalleni otin siitä välinpitämättömän oloisena karamellin ja laitoin sen suuhuni, ikään kuin se olisi ollut minulle täysin arkinen toimenpide. En edes vilkaissut poimimaani karkkia mutta aloin totisesti tuntea sen vaikutuksen.

Tuskin karamelli oli osunut kiehelleni, kun sylkirauhaseni pärähtivät ylikerroksille ja suuni täyttyi syljestä. Äärettömän voimakas maku, joka oli samanaikaisesti sekä kirpeä että makea, levisi suustani niin alas nieluuni kuin ylös nenääni. En voinut estää kasvojani vääntymästä irstyukseen, jolloin sylki valui norona leukaa pitkin pyjamalleni. Peitin suuni käsilläni ja huomasin kauhukseni, että sormilleni valuva sylki oli täysin mustaa. Samaan aikaan nenääni kohonnut maku kiersi takaraivolleni, johon se jysähti kuin vasara. Hengitykseni salpautui ja sydämeni hakkasi kuin räjähtämispisteessä. Haukoin henkeäni, ja kyyneleet valuiivat silmistäni.

Muut tytöt katselivat minua, kumma kyllä, kateellisina. Kuulin myöhemmin, että pussissa oli aina miedomprien hedelmäkarkkien lisäksi yksi pommi – väkevä salmiakki, jonka olin kohtalon oikusta poiminut ensimmäisenä karamellinani. Pommin saaminen oli tässä tyttöjen rituaalissa yhtä tavoiteltua kuin mantelin löytyminen joulupuurosta. Tosin sillä hetkellä tunsin itseni kaikkea muuta kuin onnekkaaksi. Kirpeä salmiakki poltti suutani ja makuhermojeni niin, että ohimoitteni verisuonet tyktyivät sydämenlyöntieni tahtiin.

Illan emäntä ymmärsi ahdinkoni ja talutti minut kylpyhuoneeseen, jossa huuhtelin suutani juoksevalla vedellä. Tuijotin järkyttynään peilistä kieltäni ja hampaitani, jotka olivat kokonaan mustat,

ja pelkäsin, pystyisinkö enää koskaan avaamaan suutani julkisesti. Vedellä purskuttelu kuitenkin auttoi, ja vähitellen väri alkoi lähteä suustani. Yritin pestä saippualla syljen sottaamaa pyjamaani, mutta tahmea väri ei lähtenyt kankaasta vaan levisi entisestään. Sain loppuyöksi emännältä lainaan yhden hänen omista yöpuvuistaan.

Ajaessani aamulla pyörällä kotiin pysähdyin joen yli vievälle sillalle ja pudotin tahriintuneen pyjamani tummaan veteen. Heittelin sen päälle kiviä niin kauan, että se upposi näkyvistä. Olin surun murtama, sillä se oli suosikkipyjamani, jonka olin varta vasten ottanut pyjamabileisiin. Ensimmäisestä kerrasta alkaen nautintoaineet veivät minulta jotain.

Seuraavat viikot odotin kauhun vallassa, että äiti pyykkiä pestessään kysyisi pyjamani perään, mutta hän ei koskaan huomannut mitään. Jollain oudolla tavalla olin pettynyt, että selvisin tapauksesta ilman sen vakavampia seuraamuksia. Toivoin, ettei asioiden pimitäminen vanhemmiltani olisi ollut niin helppoa.

Kuva 1: Karamelleja

Sokeri

Kuudesluokkalaiset ystäväni siirtyivät yläasteelle, ja pelkäsin jääväni yksin vauvojen keskelle, mutta luokkani tytöt ottivatkin minut kehityksessä kiinni. Yläasteelle siirtyessämme olimme kaikki murrosikäisiä, eikä siinä ollut enää mitään erikoista. Erikoista olivat nyt karkit.

Karkkeja liikkui yläasteella jonkin verran, ja ensimmäisestä kokemuksesta toivuttuani uskalsin kokeilla niitä uudelleen. Toinen kertani ei ollut läheskään yhtä dramaattinen. Koulun kovimmat tytöt kokoontuivat toisinaan välitunnilla tyttöjen vessaan syömään karkkeja, ja siellä sain toisen makeiseni, salmiakkia huomattavasti miedomman hedelmäkarkin. Tällä kertaa pidin sen luonnottoman voimakkaasta makeudesta, joka hakkasi marjat ja hedelmät mennessä.

Karkkien makeus johtuu niiden sisältämästä valkoisesta sokerista. Sokeria valmistetaan sokeriruoosta ja sokerijuurikkaasta, jotka ovat molemmat laittomia nautintokasveja. Niitä keitetään vedessä, minkä jälkeen keitinvesi siivilöidään ja haihdutetaan, jolloin jäljelle jää soke-rikiteitä. Kiteistä poistetaan kemiallisin prosessein kaikki vitamiinit, mineraalit ja kuitu, ja lopputuloksena on valkoista sokeria, jossa ei ole jäljellä muuta kuin sen yletön makeus. Hiilihydraattina se sisältää suunnattomasti energiaa, minkä takia sokeri lihottaa ja altistaa käyttäjänsä lukuisille sairauksille, joista yleisin on sokeritauti eli diabetes. Lisäksi suun bakteerit muuttavat sokeria hapoksi, mikä puolestaan reikiinntää hampaita. Sokeri on myrkkyy, joka – ristiriitaista kyllä – aiheuttaa vahvan riippuvuuden, makeanhimon.

Kuva 2: Valkoista sokeria

Aloin hengailta välituntisin vessan läheisyydessä ja tutustuin nopeasti kaikkiin karkinsyöjiin. Pian kuului koulun karkkirinkiin. Touhu oli vielä varsin viatonta, enemmänkin nuoruuden kokeiluvaihetta, eikä kukaan meistä käyttänyt karkkeja päivittäin. Mutta karkinsyönti erotti meidät muista oppilaista antaen meille oman, kapihallisen identiteettimme. Säästimme viikkorahoistamme yhteiseen kolehtiin, ja silloin kun karkkia oli saatavilla, ostimme muutaman namun, jotka jaoimme keskenämme. Tutustuin uusiin karkkilautuihin, kuten toffeehen ja lakritsiin, mutta vahvinta ja halutuinta oli salmiakki, joka oli myös kaikkein kalleinta.

Minua vuotta ylemmällä luokalla oli koulun pahamaineisin ja tavoitelluin kundi, Muje, joka opettajien tietämättä diilasi salmiakkia. Muje oli pitkä, komea, ja hänellä oli aina päällään musta nahkatakki, mikä sai hänet näyttämään aivan rokkitähdeltä. Toimin usein karkkirinkimme ostajana ja rahoja kourassani puristaen lähestyin pelonsekaisen kunnioituksen vallassa Mujea, joka nojaili coolina poikien vessan oveen. Aluksi kanssakäymisemme keskittyi pelkästään karkinostoon, mutta muutaman ostokerran jälkeen puhuimme jo muustakin, ja hiljalleen aloin epäillä, että hän oli tykästynyt minuun. Epäilykseni vahvistui, kun hän – ilmeisesti vaikutuksen tehdäkseen – kerskaili suhteillaan alamaailman karkkitehtailijoihin, millä tiedolla olisin voinut saada hänet suuriin vaikeuksiin poliisin kanssa.

Mutta en tehnyt niin, sillä minäkin pidin hänestä, ja kun Muje näki, että minuun saattoi luottaa, hän eräänä päivänä pyysi minua treffeille. Olin kahdeksannella luokalla, eikä yksikään poika ollut koskaan pyytänyt minua ulos, ei etenäkään koulun tavoitelluin kundi, joten olin ymmärrettävästi haltioissani. Tietenkään en näyttänyt sitä hänelle vaan kysyin mukamas välinpitämättömänä, että minne hän oli ajatellut minut viedä? Kun hän sanoi sen olevan sekä vaarallista että laitonta, en yksinkertaisesti voinut kieltäytyä.